

Demokratik Eğitim Üzerine Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Bir Analizi A Bibliometric Analysis of Studies on Democratic Education

Davut GÜREL¹, Ahmet ŞAHİN²

Makale Türü³: Derleme

Başvuru Tarihi: 20.05.2023

Kabul Tarihi: 18.03.2024

Atf İçin: Gürel, D. ve Şahin, A. (2024). Demokratik eğitim üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik bir analizi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 8(2), 778-800.

ÖZ: Eğitim bireyi topluma kazandıran, onun toplum içinde etkin bir vatandaş olarak yetişmesini amaçlayan bir süreçtir. Demokrasiyle yönetilen bir ülkede bireyler hayatın her anında demokrasiyi deneyimlemelidir. Bir ülkede demokrasi ne kadar iyi uygulanıyorsa demokratik eğitimin de burada payı çok büyüktür. Bu nedenle demokratik eğitim geçmişten bugüne önemini her zaman korumuş bir konudur. Demokratik eğitimin geniş bir araştırmacı kitlesi tarafından ilgi duyulması bu konuda yapılan çalışmaları da artırmıştır. Bu konuda yapılmış çalışmalar hakkında genel bir çerçeve sunulması araştırmacılar için önemli görülmektedir. Bu çalışmada demokratik eğitim alanında yayımlanan çalışmalardaki 36 yıllık eğilim sistematik literatür taraması ve bibliyometrik analizle incelenmiştir. Bu bağlamda, Web of Science SSCI indeksli dergilerde 1986-2022 yılları arasında yayımlanmış toplam 387 çalışma farklı değişkenler açısından (yayın yılı, kullanılan yöntemler vb.) incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde VOSviewer 1.6.18 versiyonlu yazılım kullanılmıştır. Yapılan bibliyometrik analizler ve sistematik incelemeler sonucunda, en çok atıf alan yazarın Westheimer (2004) olduğu, çalışmaların anahtar kelimeler bölümünde ve özetlerinde sıklıkla yer verilen kavramların “democracy” ve “education” kavramları olduğunu göstermiştir. Ayrıca, 1986-2022 yılları arasında yayın sayısının artış eğilimi gösterdiği, en fazla çalışmanın İngiltere’de yapıldığı, yazar sayısına göre iki yazarlı makalelerin daha çok sayıda olduğu ve makalelerde genel olarak nitel yöntemlerin kullanıldığı ortaya konulmuştur. Çalışmada elde edilen diğer bulgular daha önceki çalışmalarla da kıyaslanarak detaylı olarak tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Demokratik eğitim, demokrasi, bibliyometrik analiz, sistematik inceleme, VOSviewer

¹Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, gureldavut@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2309-9202. (Başlıca Yazar)

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, ahmetsahinsb@gmail.com, ORCID: 0009-0007-9549-518X.

³Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

ABSTRACT: Education is a process that integrates individuals into society and aims to raise them as active citizens. In this respect, schools should be democratic environments. People should experience democracy in all facets of their lives in a democracy-governed nation. The better democracy is implemented in a country, the greater the share of democratic education in that country. It is important for researchers to present a general framework about the studies on this subject. In addition to the researchers working on education, researchers conducting research in other fields are also interested in democratic education. The fact that there is a wide range of researchers interested in democratic education has led to an increase in the number of studies on this subject. Presenting a general framework regarding the studies on this subject is very important for researchers. This research examines a 36-year trend in publications in the field of democratic education through a systematic literature review and bibliometric analysis. In this context, a total of 387 studies published in Web of Science SSCI-indexed journals between 1986 and 2022 were analyzed in terms of various variables such as publication year and research methods. The data analysis was conducted using VOSviewer 1.6.18 software. Based on the bibliometric analysis and systematic reviews, it was found that the most cited author was Westheimer (2004), and the commonly used concepts in the keywords and abstracts of the studies were "democracy" and "education". Furthermore, the analysis revealed an increasing trend in the number of publications between 1986 and 2022, with the majority of studies conducted in the United Kingdom. It was also observed that articles with two authors were more prevalent, and qualitative methods were predominantly employed in the articles. The other findings of the study were discussed in detail, comparing them with previous research.

Keywords: Democratic education, democracy, bibliometric analysis, systematic review, VOSviewer

1. GİRİŞ

Yönetim, idare etmek anlamına gelir. Tarihsel süreç içerisinde insanların bir arada yaşamaya başlaması çeşitli sorunları doğurmuştur. İnsan nüfusunun giderek artması yine insanlar arasında eşitsizlikleri de beraberinde getirmiştir. Bu eşitsizlik durumunu ortadan kaldıracak, insanların bir arada sorunsuz bir şekilde yaşamasını sağlayabilecek ve tüm insanları eşit kabul edecek bir yönetim ihtiyacı da doğmuştur. Bir arada yaşamanın getirmiş olduğu sorunlar ancak herkes tarafından benimsenmiş bir yönetimin kurulmasıyla ortadan kalkar. Fakat bu durum da yaşanan sorunların tamamen çözümü için yeterli değildir. Halkı yönetecek kişileri ancak halk kendisi seçtiği takdirde yöneticilerin halkın nezdinde kabul görmesi mümkün olabilecektir. Halkın sorunlarıyla ilgilenmesi ve adil bir yönetim uygulaması gereken yöneticilerin aynı zamanda halka karşı sorumlulukları olacaktır. Böylelikle seçilmiş olan bu yöneticiler kendilerini halktan üstün de göremeyecektir.

Günümüz dünyasında farklı yönetim biçimlerini benimsemiş devletler bulunmaktadır. Devletlerin benimsemiş olduğu yönetim biçimi doğrudan insanların hayatını etkilemektedir. Bu etkilenme olumlu anlamda gerçekleşebildiği gibi olumsuz anlamda da gerçekleşebilmektedir. Tüm insanlık her ne kadar iyi bir yönetim tarafından idare edilme hakkına sahip olsa da ne yazık ki dünya üzerinde buna izin vermeyecek yönetim biçimleri de mevcuttur. Bugün dünyada farklı yönetim biçimleri arasından ülkelerin en çok benimsediği yönetim biçimi olarak demokrasi öne çıkmaktadır. Demokrasinin öne çıkmasının sebebi, bu yönetim biçiminde halk egemenliği, yurttaşların özgürlüğü ve hukukun üstünlüğü gibi ilkelerin esas olmasıdır. Halkın da tüm bu ilkeler konusunda bilinçli olması ve uzun yıllar boyunca verilen mücadeleler sonucu elde edilmiş olan bu hakları koruyacak niteliğe sahip olması gerekmektedir. Geçmişte halkların demokratik bir yönetim anlayışına kavuşmak için verdiği mücadelelerin bugün hala dünya üzerinde bazı halklar için devam ettiği görülmektedir. Her ne kadar toplumlar demokratik bir yönetime kavuşsalar da demokrasi, ancak bu konuda bilinçli vatandaşların yetiştirilmesi yoluyla ayakta kalabilir. Bunu kazandırmanın yolu da nitelikli bir eğitimden geçmektedir.

1.1. “Demokrasi” Kavramını Anlamak

Demokrasi kelimesi köken olarak Yunanca demos (halk) ve kratos (egemenlik) kelimelerinin birleşiminden meydana gelir ve halkın ülkenin yönetimine dahil olması anlamına gelmektedir. Kelimenin kökeninin Yunanca olması demokrasinin temellerinin ilk olarak burada atıldığını göstermektedir (Ober, 2008). Fakat, Antik Yunan demokrasisi günümüzde olduğu gibi tüm halkı kapsamaz. Antik Yunan’da halk sınıflara ayrılmıştır ve yönetime dahil olma sadece yurttaş erkeklere verilen bir hak olmuştur. Dolayısıyla sınırlı bir demokrasi uygulanmıştır (Topakkaya ve Şahin, 2015). Demokrasi tarihine bakıldığında, bu yönetim biçimine dair görüşleriyle öne çıkmış filozoflar olmuştur. Platon, Socrates ve Aristoteles’in o dönemin demokrasi anlayışı üzerine ve demokrasinin uygulanış biçimlerine dair eleştirileri bulunmaktadır. Aristoteles, gerçek bir demokrasiyi ancak “katılım” kavramı ile ele almaktadır. O, yurttaşların kamu işlerine katılması gerektiğini savunmuştur. Aristoteles’e göre demokratik yönetimlerde yurttaşlar birbirini tanımalı, birbirlerinin niteliklerini bilmelidir. Böylelikle yönetmek için seçilecek kişiler liyakate göre seçilmiş olacaktır (Heater, 2007, s. 32-33). Platon’a göre ise demokrasi başta en iyi yönetim biçimi olarak algılanabilir. Fakat bu yönetim tarzının eşitlik ve özgürlük bağlamında bazı eksikleri vardır. Platon, herkesin yönetime katılmak için eşit olduğu bir durumda yönetim işine layık olmayanların gelebileceğini, bunun sonucunda da bireysel çıkarların düşünülmeğe başlanacağını ifade etmiştir (Ceylan, 2006, s. 172). Bununla birlikte Platon, iyi bir yönetim anlayışında yurttaşların birbirleriyle sosyal bağ kurmasını, dostluk ve güvene dayalı ilişkilerin kurulmasını savunmaktadır (Heater, 2007, s. 28). Platon’un hocası olan Sokrates de yönetme işinin

soylular tarafından değil, bilgili ve erdemli kişilerce yapılması gerektiğini, bilgi ve erdemın sadece soylu kesimde olmadığını, dolayısıyla bilgili ve erdemli olan herkesin yönetici olabileceğini savunur (Kışlalı, 1984, s. 74). Demokrasinin geçirdiği evreye bakıldığında günümüzde uygulanan demokrasi anlayışı bu filozofların savunduğu anlayışa en yakın olanıdır. Bu anlamda halkın kendini yönetme yetkisine sahip olduğu bir yönetim biçimi olan demokrasi, bir ülkede vatandaşların kendisini yönetecek kişileri hiçbir baskı altında kalmaksızın yine kendisinin özgürce seçebilmesidir. Abraham Lincoln 1863'te yaptığı konuşmasında demokrasiyi "halkın halk tarafından halk için yönetimi" olarak tanımlamıştır. Lincoln'ün bu klasik demokrasi tanımından anlaşılacağı üzere halk egemenliği demokratik yönetimin temel şartıdır (Aktaş, 2015, s. 91). Yönetenler ve yönetilenler arasındaki ilişkileri düzenlemeye yarayan demokrasi, yurttaşların yönetime katılması ile mümkün olmaktadır (Schmitter ve Karl, 1991). Bununla birlikte demokrasinin sadece yurttaşların yine yurttaşlar tarafından kendini yönetecek kişileri seçme gibi tek bir anlamı yoktur. İnsan haklarının korunması ve tüm insanların eşit sayılması bu yönetim biçiminin ana işlevlerinden biridir (Kuçuradi, 1998). Devletin kamu yararına işler yapması, kamunun haklarını ve özgürlüğünü koruyabilmesi, eşit ve adaletli bir sisteminin olması demokrasiyle mümkündür. Vatandaşların özgür olması, hükümetin eylemlerini kontrol edebilmesi ve halkın taleplerine karşı yönetenlerin sorumluluğunun olması demokrasi için gereklidir (Morlino, 2004). Demokrasinin bu işlevleri gerçekten uygulandığı takdirde, o ülkede yaşayan vatandaşların refah içinde yaşaması da mümkün olmaktadır. Demokrasinin iyi bir şekilde uygulanabilirliği aslında vatandaşlara bağlıdır. Vatandaşlarda demokrasi bilinci oluşmadığı takdirde yönetenler ve yönetilenler arasında uçurumlar oluşur, böylelikle yönetenler kendi çıkarları için halk üzerinde kararlar verir. Böyle bir ortamda nitelikli bir demokratik yönetimden söz etmek de zor olacaktır. İyi bir demokratik ortamın varlığı demokrasiyi benimsemiş, hatta onu bir hayat tarzına dönüştürmüş yurttaşların yetiştirilmesine bağlıdır (Güven, Çam ve Sever, 2013).

1.2. Demokrasinin Bir Taşıyıcısı Olarak Eğitim

Bireyler, önceki yaşam deneyimlerini kullanarak eğitim yoluyla davranışlarında değişiklik gösterirler (Ertürk, 2013). Böylelikle bireylerin demokrasi bilincini kazanabilmesi için eğitim ortamlarında buna yönelik davranışlar sergilemeleri gerekmektedir. Demokrasiyle yönetilen bir ülkenin eğitim sistemi de yine demokrasi temelli olmalıdır (Korkmaz ve Erden, 2013). Devlet, nasıl bir yönetim şekli benimsediyse vatandaşlarını da o yönetim şekline uygun olarak yetiştirmek ister. Devletin yönetim şekli o ülkedeki eğitim sistemini de doğrudan etkilemektedir. Eğer bir ülke monarşiyle yönetiliyorsa ve anayasası vatandaşların özgürlüğünü kısıtlayan bir özellikte ise vatandaşların buna uygun olarak yetiştirilmesi beklenir. Demokrasinin yönetim şekli olarak kabul edildiği bir ülkede devlet, demokratik vatandaşlar yetiştirmek isteyecektir. Etkin bir vatandaş, haklarını ve sorumluluklarını bilen, çevresinde gelişen olaylara karşı duyarlı, demokratik bir tutum sergileyebilen vatandaşdır. Okul müfredatları içerisinde bu kazanımların en çok sosyal bilgiler dersinde olduğu görülür. Sosyal bilgiler dersinin toplumsal bir gücü vardır ve devletlerin, sosyal bilgiler dersinin bu gücünden yararlanmasını istediği nitelikte vatandaşları yetiştirmek için bir yoldur (Deveci ve Ay, 2014). Buradan anlaşılacağı üzere toplumlar kendi yönetim şekillerine uygun davranışlar sergilemesi beklenen vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar (Uluğ, 2016). Bu anlamda demokrasinin yönetim şekli olarak kabul edildiği bir ülkede verilen eğitim demokrasiyle bütünleştirilmelidir. Demokratik vatandaşları yetiştirmenin yolu eğitimden geçmektedir. Toplumda demokrasi bilincinin oluşması için aile ve okulun önemi büyüktür. Demokrasi kültürü ilk ailede ve daha sonra okulda oluşturulduğu zaman toplumun demokratikleşmesi için gerekli temel şartlar sağlanmış olur (Dinç ve Üztemur, 2016). Demokrasi birlikte yaşamayı gerektirir ve eğitim,

birlikte yaşamayı öğrettiği için demokrasinin temel bileşenidir. Böylelikle demokratik bir eğitimin benimsendiği okulda öğrenciler farklı gruplar içerisinde görev ve sorumluluk alarak birlikte çalışmayı öğrenirler (Starkey, 2005). Eğitim bireyi topluma kazandırma amacı olan, bireyi sosyal yaşam içinde aktif rol alarak etkin bir vatandaş olarak yetişmesini amaçlayan bir süreçtir. Dolayısıyla demokratik bir ülkede verilen eğitimin bu özellikleri taşıması gerekir. Demokratik bir yaşam benimsemiş ve buna yönelik tutumlar geliştirip demokrasiye inanmış bireyler yetiştirmek eğitimin bir işlevidir (Yağcı, 1998). Karasar (1985, s. 97); yapılan bir incelemede, eğitim seviyesi arttıkça, demokrasiyi koruma ve yaşatma şansının da arttığını ifade etmiştir. Eğitim felsefecisi John Dewey'in savunmuş olduğu eğitim felsefesi de demokratik eğitim üzerine kuruludur.

Eğitim bireyi topluma kazandıran, toplum içinde etkin bir vatandaş olarak yetişmesini amaçlayan bir süreçtir. Okulların bu anlamda demokratik bir ortam olması gerekmektedir. Demokrasiyle yönetilen bir ülkede bireyler hayatının her anında demokrasiyi hissetmelidir. Toplumun gelişmesinin önünde eğer bir engel varsa bu demokrasi bilinciyle yetiştirilmemiş vatandaşların olduğunun bir göstergesidir. Bir ülkede demokrasinin güçlü ve başarılı bir şekilde işleyebilmesi ancak vatandaşların bu konuda eğitimi ile mümkündür (Dewey, 2020). Bir ülkede demokrasi ne kadar iyi uygulanıyorsa demokratik eğitimin burada payı çok büyüktür. Gutmann (1993), demokratik bir yönetimin gücünün demokratik eğitime bağlı olduğunu vurgulamıştır.

Eğitimin demokratik olması yurttaşlar arasındaki hoşgörüyü de artırır. Toplumda hoşgörülü bireylerin oluşması bu konuda verilecek nitelikli bir eğitim ile mümkün olacaktır (Türe ve Ersoy, 2014). Demokratik bir eğitim ortamı toplum içinde farklı kültürlere saygı duymayı, eşitliği ve birlikte yaşamayı öğretir. Kültürel çeşitliliğe sahip bir eğitim ortamında öğrenciler farklı kültürleri yakından tanıma fırsatını yakalar ve farklılıklara saygıyı öğrenirler. Kültürlerarası etkileşimi ve farklı kültürlere duyarlı bir eğitim ortamının oluşturulması için okullarda sosyal bilgiler dersinden yararlanılabilir (Yılmaz ve Günel, 2022). Aynı zamanda demokratik bir eğitim ortamında öğrenciler eleştirel bir bakış açısıyla içinde buldukları toplumu değerlendirirler (Apple ve Beane, 2011). Demokratik bir kişilik geliştirmesi beklenen bireyler Dewey'e göre, işbirlikli problem çözebilme becerisine sahip ve sosyal etkileşime dayalı katılım becerisi sergileyen sosyal zekâsı gelişmiş kişilerdir (Biesta, 2007). Buradan anlaşılacağı üzere demokratik eğitim ortamının, birlikte çalışmayı ve sorunlara birlikte çözüm üretmeyi öğreten bir biçimde olması gerekmektedir. Ayrıca demokratik bir eğitim öğrencilere önce kendilerini yönetebilme, daha sonra toplum yönetiminde söz sahibi olabilme becerilerini kazandırmayı amaçlar (Gutmann, 1993).

Okullarda verilen eğitimin niteliği demokratik olup olmamasına bağlıdır. Bu niteliği elde edebilmek için okul ortamında veya sınıfta demokratik bir tutumun benimsenmesi gerekmektedir. Bu anlamda okullarda demokrasi öğretiminde eğitimcilerin rolü büyüktür. Okul yöneticilerinin okulda demokratik bir iklimin oluşmasında öğretmenlere göre daha fazla görevi vardır. Okul yöneticilerinin, tutarlı, güven veren, okul ortamında dayanışmayı sağlayan, okul içerisinde yer alan bütün bireylere değer veren özellikleri olmalıdır (Alshurman, 2015). Özellikle farklı kültürden birçok öğrencinin eğitim gördüğü ortamlarda demokratik bir vatandaş yetiştirmek için öğretmenler gerek tutum ve davranışlarıyla gerekse sözleriyle öğrencilere örnek olması gerekir. Freire (2022) bu kapsamda iki eğitim tarzını karşılaştırmaktadır. Bunlardan bir tanesi öğretmenlerin öğrencileri sorgulamaya teşvik etmeden sadece bilgiyi verdiği eğitim tarzıdır. Öğrencileri edilgen varlıklar olarak gören bu eğitim, onları sisteme uyumlulaştıran bir niteliktedir ve bu da egemen olan azınlık için en uygun eğitimidir. Freire'nin savunmuş olduğu eğitim ise, öğrencilerin sadece dinleyen konumunda olmadığı ve öğretmenle diyalog içerisinde olduğu, onları sorgulamaya ve eleştirel düşünmeye teşvik eden bir eğitimidir.

Westheimer ve Kahne (2004), yaptıkları bir çalışmada okullarda verilen demokrasi eğitimini ele almış, iyi bir demokrasi için ne tür vatandaşların yetiştirilmesi gerektiğine dair bir sonuç ortaya koymuşlardır. İyi bir demokrasi için kişisel olarak sorumlu, katılımcı ve adalet odaklı vatandaşların okullarda yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde Waghid (2008) ve Davids'in (2018) demokratik eğitim üzerine yaptığı çalışmalar öne çıkmaktadır. Waghid ve Davids'in yaptığı çalışmaların genel çerçevesini demokratik vatandaşlık eğitimi oluşturmaktadır. Demokratik eğitim üzerine Giroux (2014)'ün çalışmaları da bulunmaktadır. Giroux, daha çok demokratik eğitim ile eleştirel pedagoji konuları üzerine çalışmalar yapmıştır. Okullarda demokrasi eğitimine yönelik çalışmalar yapan Biesta (2019)'nın çalışması da demokratik eğitim konusunda öne çıkan çalışmalardan biridir.

Problem durumu ve Araştırmanın Amacı

Her ne kadar demokratik eğitim konusunun John Dewey'in 1916 tarihli "Demokrasi ve Eğitim" adlı eseri ile eğitim alanına girdiği görüle de (Sant, 2019) zaman içerisinde yayımlanan pek çok eser ile başta eğitim bilimciler ve politika yapımcılar olmak üzere pek çok alanda uzmanın gündeminde olan bir konu haline gelmiştir (Biesta, 2011, s. 5; Osler ve Starkey, 2006). Bu durumun ülkelerin demokratikleşme ve eğitimde çağdaşlaşma çabalarına da bağlı olarak demokratik vatandaşların yetiştirilmesi amacıyla demokratik eğitim alanında farklı yaklaşımları içeren çok sayıda bilimsel yayının yapılmasına da etki ettiği söylenebilir. Sürekli olarak birçok yeni gelişmenin yaşandığı dünyada demokrasi, demokratik yönetim, demokratik toplumlar, demokratik eğitim kavramları da bu gelişmelerle birlikte önemini artırmakta; demokrasi kavramı eğitim bilimleri içine daha da nüfuz etmektedir (Sant, 2019). Böylece geçen süre içinde yapılan yayınların kapsamını ve bu çalışmalarda eğilimleri ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların da literatüre girdiği görülmektedir. Bu çalışmalar arasında Kuş ve Yakar'ın (2017) yaptıkları çalışma dikkat çekmektedir. Yazarlar bu çalışmada Türkiye'de demokrasi eğitimi alanında 2007- 2017 yılları arasında yapılmış çalışmaları analiz etmiş ve yapılan çalışmaların genel eğilimlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmanın kapsamının Türkiye'de yapılan çalışmalarla sınırlı olması nedeniyle küresel boyutta bir bakış açısı ortaya koymaktan uzak olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Sant (2019) ise demokratik eğitimin literatürde nasıl kavramsallaştırıldığını tespit etmek amacıyla 2006-2017 yılları arasında yayımlanan 377 makalenin analizini yapmıştır. Bu çalışmanın ise yöntemsel açıdan farklılıklar içerdiği ve sonuçlarının demokratik eğitimin nasıl kavramsallaştırıldığı ile ilgili olması nedeniyle sınırlı bir çalışma olduğu görülmektedir. Tüm bunlardan hareketle ilgili literatür incelendiğinde konuyla ilgili yapılmış benzer özelliklere sahip farklı bir çalışmanın olmaması, özellikle mevcut çalışmanın amaç ve yöntem açısından önceki çalışmalardan farklılığı, elde edilen sonuçlar bakımından ise daha kapsamlı olması nedeniyle alan yazındaki bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ayrıca, demokratik eğitim ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar hakkında genel bir çerçeve sunulmasının bu alanda çalışma yapan araştırmacıların küresel trendleri takip etmesinin ve en çok çalışma yapılan ülkeler ile en fazla referans gösterilen kaynaklar hakkında bilgi sahibi olmasının onlara yol göstereceği; onların demokratik eğitim konusunda süreç içinde yaşanan değişimleri daha iyi görmelerini sağlayacağı; sonraki süreçte yapılacak çalışmalar için uluslararası ortaklı yazarlıkların kurulabilmesi amacıyla onlara fikir vereceği düşünülmektedir. Tüm bu nedenlerle bu çalışmada demokratik eğitim konusu ile ilgili olarak Web of Science veri tabanında yer alan 1986-2022 arasında yapılmış çalışmaların bibliyometrik olarak analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla da çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Demokratik eğitim konusunda yayımlanmış en fazla atıfa sahip yazar ve eserler hangileridir?
2. Çalışma kapsamında incelenen makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?

3. Çalışma kapsamında incelenen makalelerin özet bölümlerinde en sık kullanılan kavramlar nelerdir?
4. İncelenen makaleler hangi tarih/zaman dilimi/aralığında gerçekleşmiştir? İncelenen makaleler ne zaman, hangi dergi ve yayıncılar tarafından yayımlanmıştır?
5. İncelenen makalelerin coğrafi dağılımı nasıldır?
6. İncelenen makalelerin kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- 7.

2. YÖNTEM

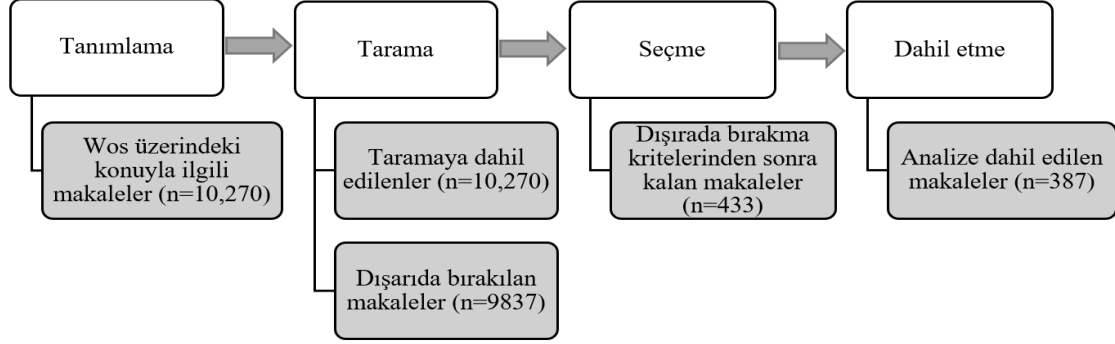
Bu çalışmada keşfedici bibliyometrik analiz metodu kullanılmıştır (Andrés, 2009). Bibliyometrik analiz metodu, çeşitli veri tabanlarından elde edilen büyük hacimlere sahip bilimsel verilerin işlenmesi, haritalanması ve yüksek araştırma etkisi oluşturma amaçlarına hizmet eder (Hallinger ve Kovacevic, 2019; Donthu vd, 2021). Başka bir tanıma göre bu metot, yayımlanmış olan bilimsel çalışmalardaki ölçülebilir bilgileri alarak istatistiksel olarak analiz etmeye yarar (Ahmad vd. 2019). Ayrıca, makale ve dergilerin performansını, çeşitli iş birliği modellerini ve araştırmalarda oluşan eğilimleri, belirli bir konu alanının mevcut literatürdeki entelektüel yapısını keşfetmek amaçları için de bilim insanları tarafından kullanılan bir metottur (Donthu vd, 2021, p. 285). Bibliyometrik metodoloji, pek çok bilim insanının çok sayıda araştırma raporunun sonuçlarını anlamasında oldukça önemli görülmektedir (Ellegaard, 2018). Bu yöntemle belirli bir konu alanında yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımları, araştırmalarda kullanılan anahtar kavramlar, yazar sayıları ve yazarların ülkeleri, bir yazarın aynı konudaki yayın sayısı, atıfları gibi pek çok bilgiyi araştırmacılara görselleştirerek sunan bir metot olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada da bibliyometrik yöntem ve betimleyici analizler kullanılarak demokratik eğitim konusunda yapılmış çalışmalardaki eğilimlerin neler olduğu sistematik olarak değerlendirilmiştir.

2.1. Araştırma Stratejisi ve Verilerin Toplanması

Demokratik eğitim alanında 36 yıllık süreçte oluşan küresel trendleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada Web of Science veri tabanında yer alan çalışmaları incelemek için sistematik literatür taraması ve bibliyometrik analiz kullanılmıştır. WoS, 10.000'in üzerinde dergiyi içermekte ve ayrıca dergilerden, konferanslardan, kitaplardan, kitap serilerinden, raporlardan toplanan farklı bilgileri içeren yedi farklı atıf veri tabanından oluşmaktadır (Chadegani vd, 2013). Dolayısıyla literatür taraması için araştırmacılara büyük fırsatlar sağlamaktadır. Bu yönüyle WoS üzerinde farklı doküman türleri bibliyometrik özellikler açısından incelenebilmektedir. Akademik çevreler tarafından en saygın kabul edilen atıf dizinlerini kapsamı gerekçesiyle (Şeref ve Karagöz, 2019) çalışma bu veri tabanında yer alan dokümanlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ilgili araştırmaların seçiminde pek çok farklı kriter uygulanmıştır. Öncelikle Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanında 14 Mart 2023 tarihinde arama satırına "democratic education" yazılmış ve Language: English, Document Types: Article, Timespan: 1986-2022, Indexes: Social Sciences Citation Index (SSCI), Open Access: All Open Access kriterleri uygulanarak tarama yapılmıştır. Bu kriterler uygulandığında veri tabanında konuyla ilgili en eski çalışmanın 1986 yılında yapılmış olması sebebiyle başlangıç olarak 1986 yılı esas alınmıştır. Tarama sonucunda "democratic education" anahtar kavramını içeren 1986-2022 yılları arasında yayımlanmış SSCI indeksli toplam 387 İngilizce dilde çalışmaya ulaşılmıştır.

Tablo 1. Makalelerin Seçilme Kriterleri

Dahil etme kriterleri	Dışarda bırakma kriterleri
“Democratic education” anahtar kavramlarını içeren çalışmalar	1986 öncesinde ve 2022 sonrasında yapılan çalışmalar
Tüm makaleler WoS'ta yer almalı, SSCI indeksli olmalı, İngilizce yazılmalı, 1986-2022 yılları arasında yayımlanmalı	Early access, book chapters, proceeding papers, duplicates olanlar

Şekil 1. Kaynakların Tanımlanması ve Taranmasındaki Adımlar

Şekilde gösterildiği üzere, verilerin toplanması sürecinde ilk olarak WoS veri tabanında yer alan arama satırına “democratic education” anahtar kavramları girilmiş sonrasında ise araştırma alanında "topic" (searches title, abstract, author keywords, and Keywords Plus), seçilerek bir tarama yapılmış ve yapılan tarama sonucunda toplam 10,270 çalışmaya ulaşılmıştır. Sonraki aşamada Tablo 1’de yer verilen dahil etme kriterlerinin uygulanması sonucunda 433 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan 118’inin early access, book chapters ve proceeding paper olması, 8 çalışmanın ise tekrarlı olarak veri grubunda yer alması nedeniyle bu çalışmalar kapsam dışında bırakılmış ve nihayetinde 387 çalışma araştırmaya dahil edilmiştir. Ulaşılan tüm çalışmalar WoS üzerinden “Tab Delimited File” kullanılarak “Export” edilmiş ve veri analizinde kullanılacak temel veri seti oluşturulmuştur.

2.2. Verilerin Analizi

WoS veri tabanından elde edilen verilerin analizi için 1.6.18 versiyonuna sahip VOSviewer yazılımı kullanılmıştır. VOSviewer, dergileri, araştırmacıları, makaleleri, atıfları ve ortak alıntılar veya ortak yazarlıklar gibi bibliyometrik ağları oluşturmak ve bunları görselleştirmek amacıyla (Van Eck & Waltman, 2010) Nees Jan van Eck ve Ludo Waltman tarafından geliştirilmiş bir yazılımdır. Ayrıca bu yazılım, bilimsel literatür üzerinden metin madenciliğine de olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada WoS tarafından indekslenen ve araştırma konusu kapsamında ulaşılan makalelere ilişkin verileri görselleştirmek, bunlar arasındaki ağları görebilmek ve anahtar sözcükleri bibliyometrik açıdan analiz ederek ortak ilgi alanlarını görebilmek için VOSviewer kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Yazar Eser ve Atıf Analizi

Bu başlık altında araştırma kapsamında incelenen makalelerin en çok atıf alan yazar ve eserlerine ilişkin veriler incelenmiştir. Demokratik eğitim konusunda uygulanan kriterler sonrası (Bkz. Tablo 1) 50 ve üzerinde atıf alan farklı yazarlara ait toplam 18 dokümanın bilgisine ulaşılmıştır. Yazar ve eserlerine ilişkin bulgular Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: En Çok Atıf Alan Yazar ve Eserleri

Şekil 2’de yer aldığı üzere en çok atıf alan eserin Westheimer ve Kahne’nin (2004) çalışmasının olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Bovil (2016), Giroux ve McLaren (1986) ve Taylor (2004) tarafından yazılan eserlerin de diğer eserlere göre daha fazla atıf alan eserler olduğu söylenebilir.

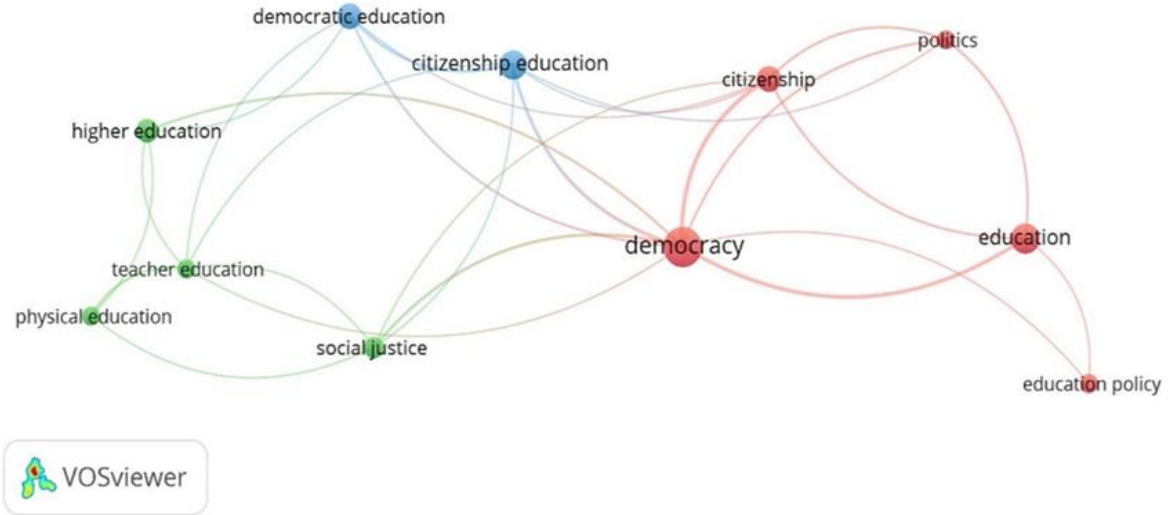
3.2. Makalelerde En Sık Kullanılan Anahtar Kelimeler

Çalışma kapsamında sorulan “İncelenen makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?” sorusuna ilişkin yapılan incelemelerde elde edilen bulgulara göre makalelerde en az 10 kez kullanılan anahtar kelimelerin hangileri olduğu belirlenmiş ve bu kelimelere ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Makalelerde En Sık Kullanılan Anahtar Kelimeler

No	Anahtar Kelimeler*	f	%
1	democracy (demokrasi)	42	22
2	education (eğitim)	23	12
3	citizenship education (yurttaşlık eğitimi)	22	12
4	citizenship (yurttaşlık)	17	9
5	democratic education (demokratik eğitim)	17	9
6	higher education (yüksek öğretim)	15	8
7	social justice (sosyal adalet)	12	6
8	education policy (eğitim politikası)	10	5
9	physical education (fiziksel eğitim)	10	5
10	politics (politika)	10	5
11	teacher education (öğretmen eğitimi)	10	5

Tablo 2' ye göre çalışmalarda geçen toplam 1299 anahtar kelimedenden en az 10 kez kullanılan 11 anahtar kelime listelenmiştir. Bunlardan “democracy” (f=42), “education” (f=23), “citizenship education” (f=22), “citizenship” (f=17), “democratic education” (f= 17), “higher education” (f=15), “social justice” (f=12), “education policy” (f=10), “physical education” (f=10), “politics” (f=10), “teacher” education” (f=10) kez kullanılmıştır. Bu kavramlar arasındaki ilişki Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3: Makalelerde En Sık Kullanılan Anahtar Kelimeler ve Aralarındaki İlişki

Şekil 3'e göre incelenen makalelerde en sık kullanılan anahtar kelimeler 3 farklı grupta gösterilmiştir. Birinci grupta “democracy (demokrasi)”, “citizenship (yurttaşlık)”, “politics (politika)”, “education (eğitim)” ve “education policy (eğitim politikası)” kavramları; ikinci grupta “citizenship education (yurttaşlık eğitimi)” ve “democratic education (demokratik eğitim)” kavramları; üçüncü grupta “higher education (yüksek öğretim)”, “teacher education (öğretmen eğitimi)”, “physical education (fiziksel eğitim)”, “social justice (sosyal adalet)” kavramları yer

almıştır. Bu kavramlar arasında “democracy” kavramının “education” ve “citizenship” kavramlarıyla yakın ilişki içinde olduğu ve birlikte kullanılmış olduğu söylenebilir. 3 gruptaki 11 farklı kavramın birbirleriyle ilişki içinde olduğu da söylenebilir.

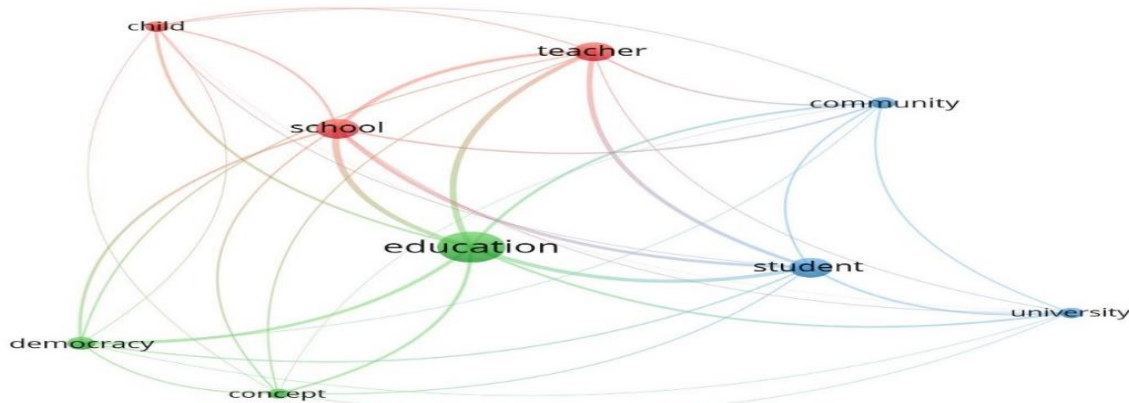
3.3. Özet Bölümlerinde Sık Kullanılan Kavramlar

Bu başlık altında “İncelenen makalelerin özet bölümlerinde en sık kullanılan kelimeler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Buna göre özetlerde geçen toplam 8381 terimden en az 50 kez kullanılan 23 terime ulaşılmıştır. Bu terimlerden de % 60’lık bir oran üzerinde birbiri ile ilişkili olan 9 kavram listelenmiştir. Listelenen kavramlar Tablo 3’te ve Şekil 4’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Makalelerin Özetlerinde En Sık Kullanılan Kavramlar

No	Kavramlar	f	İlişki Derecesi
1	education (eğitim)	682	19,39
2	university (üniversite)	83	14,13
3	democracy (demokrasi)	118	13,83
4	student (öğrenci)	285	11,03
5	child (çocuk)	87	0,99
6	teacher (öğretmen)	258	0,71
7	school (okul)	285	0,63
8	community (toplum)	98	0,42
9	concept (kavram)	78	0,40

Çalışmaların özet bölümlerinde en sık kullanılan kavramlar frekanslarına göre şu şekilde sıralanmaktadır. “education” (f=682), “school” (f=285), “student” (285), “teacher” (f=258), “democracy” (f=118), “community” (f=98), “child” (f=87), “university” (f=83), “concept” (f=78) şeklindedir. Özetlerde en çok tekrar eden 9 kavramın ilişki düzeylerine de bakılmış ve 682 kez tekrar eden “education” kavramının ilişki düzeyinin en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kavramdan sonra en yüksek ilişki düzeyine sahip kavramların “university”, “democracy” ve “student” kavramlarının olduğu görülmektedir.

Şekil 4: Özet Bölümlerinde En Sık Kullanılan Kavramlar ve Aralarındaki İlişki

Şekil 4'e göre 9 kavram 3 gruba ayrılmıştır. Birinci grupta “education (eğitim)”, “democracy (demokrasi)”, “concept (kavram)” ikinci grupta “school (okul)”, “teacher (öğretmen)”, “child (çocuk)” ve üçüncü grupta “student (öğrenci)”, “community (toplum)”, “university (üniversite)” kavramları yer almaktadır. Bu kavramlar arasındaki ilişkiye bakıldığında “education” kavramının “school”, “teacher”, “democracy” ve “student” kavramları ile arasında güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir.

3.4. Makalelerin Yayın Bilgileri

Bu başlık altında “İncelenen makaleler ne zaman, hangi dergi ve yayıncılar tarafından yayımlanmıştır?” sorusuna yönelik bulgular verilmiştir. Bulgularda makalelerin yayımlandığı yıllar, kaç makalenin kaç yazarla çıktığı, makalelerin hangi dergi ve yayıncılar tarafından yayımlandığı bilgilerine yer verilmiştir.

3.4.1. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı ve Yazar Sayıları

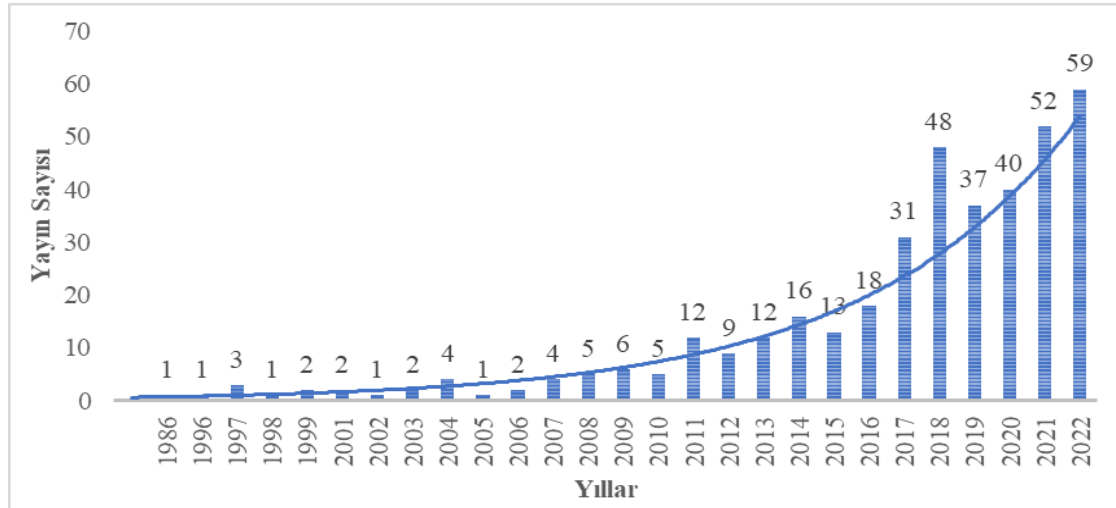
Çalışma kapsamında incelenen tüm makalelerin yayımlandıkları yıllar ve yazar sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Makalelerin Yayın Yılları ve Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Yayın Yılı	Yazar Sayıları						Toplam
	1	2	3	4	5	6 ve Üzeri	
1986		1					1
1996		1					1
1997	2	1					3
1998				1			1
1999	2						2
2001		1	1				2
2002	1						1
2003	1	1					2
2004	3	1					4
2005	1						1
2006		2					2
2007	4						4
2008	2	1	1			1	5
2009	3	3					6
2010	1	3			1		5
2011	5	2	3	1		1	12
2012	5	2	1	1			9
2013	6	5	1				12
2014	6	5	4	1			16
2015	5	6	2				13

2016	6	8	2	1	1		18
2017	12	10	3	3	2	1	31
2018	16	17	8	4	3		48
2019	10	15	10	1		1	37
2020	12	16	5	4	2	1	40
2021	12	12	16	8	2	2	52
2022	20	24	8	1	5	1	59
Toplam	134	137	65	27	16	8	387

Tablo 4'e göre en fazla makale 2022 yılında (f=59) yayımlanmıştır. Yayın yapılmayan yıllar tabloda gösterilmemiştir. Yapılan çalışmalar yazar sayısına göre incelendiğinde en çok iki yazarlı çalışmaların yapıldığı (f=137), bir yazarlı çalışmaların sayısının 134, üç yazarlı çalışmaların sayısının 65, dört yazarlı çalışmaların sayısının 27, beş yazarlı çalışmaların sayısının 16, altı ve daha fazla yazarlı çalışmaların sayısının ise 8 ile en az olduğu görülmektedir. Tablo 4'te demokratik eğitim konusu ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı son yıllarda artış göstermekle birlikte 2004 yılından bu yana kesintisiz yayın yapıldığı ve genel olarak artış eğilimi gösterdiği (Bkz. Şekil 5) görülmektedir. İnternet ve bilgi teknolojileri, bilginin üretimi, paylaşımı ve bilgi güvenliğinin sağlanması gibi pek çok konuda kolaylık sağlayan bir gelişme olmuştur (Karabulut, 2015). Özellikle 2000 yılından sonra teknolojik gelişmelerin ve internetin sosyal hayatın hemen her alanında etkili olmaya başlaması ve yayıncılık alanında online ortamların daha fazla kullanılabilir olması gibi faktörler, bu yıldan sonraki yayın sayılarında dramatik bir artışa neden olduğu söylenebilir (Bozkurt, Eryılmaz ve Boyraz 2021). Makalelerin yazar sayısından bağımsız olarak yıllara göre değişimi Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5: Yıllara Göre Makale Sayısındaki Değişim

3.4.2. Dergiler, Yayın Sayıları ve Yayıncı Bilgileri

Çalışma kapsamında incelenen makalelerden hareketle en çok yayının yer aldığı dergiler ve yayıncılarına ilişkin bilgiler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: En Çok Yayın Yapılan 10 Dergi ve Yayıncı Bilgileri

No	Dergi adı	Yayın sayısı	%	Yayıncı	Yayın sayısı	%
1	Studies In Philosophy and Education	20	18	Taylor & Francis	189	52
2	Environmental Education Research	12	11	Springer Nature	60	16
3	Journal Of Curriculum Studies	12	11	Wiley	31	9
4	Journal Of Philosophy of Education	11	10	Sage	25	7
5	South African Journal of Education	11	10	Elsevier	23	6
6	Journal Of Education Policy	10	9	Education Assoc. South Africa	11	3
7	British Educational Research Journal	9	8	Unisa Press	9	2
8	Cambridge Journal of Education	9	8	Oxford Univ. Press	6	2
9	Education As Change	9	8	Grupo Comunicar	5	1
10	Comparative Education	8	7	Turkish Education Assoc.	5	1
Toplam		111	100	Toplam	364	100

Tablo 5'e göre en çok yayının yapıldığı 10 dergide toplam 111 adet yayın yapılmıştır. 111 adet yayının 20 adeti "Studies in Philosophy and Education" dergisinde yapılmıştır. Bu dergi eğitim araştırmaları, eğitim politikaları konularında çalışmaların yayımlandığı uluslararası hakemli bir dergidir. Aynı tabloda 364 adet yayının yapıldığı ilk 10 yayıncı da gösterilmiştir. En çok yayın yapılan 10 yayıncı listesinde 189 adet çalışma ile "Taylor & Francis" ilk sırada yer almaktadır. İlk 10 yayıncıda yayımlanan 364 adet çalışmanın yarısından fazlasını "Taylor & Francis" oluşturmaktadır.

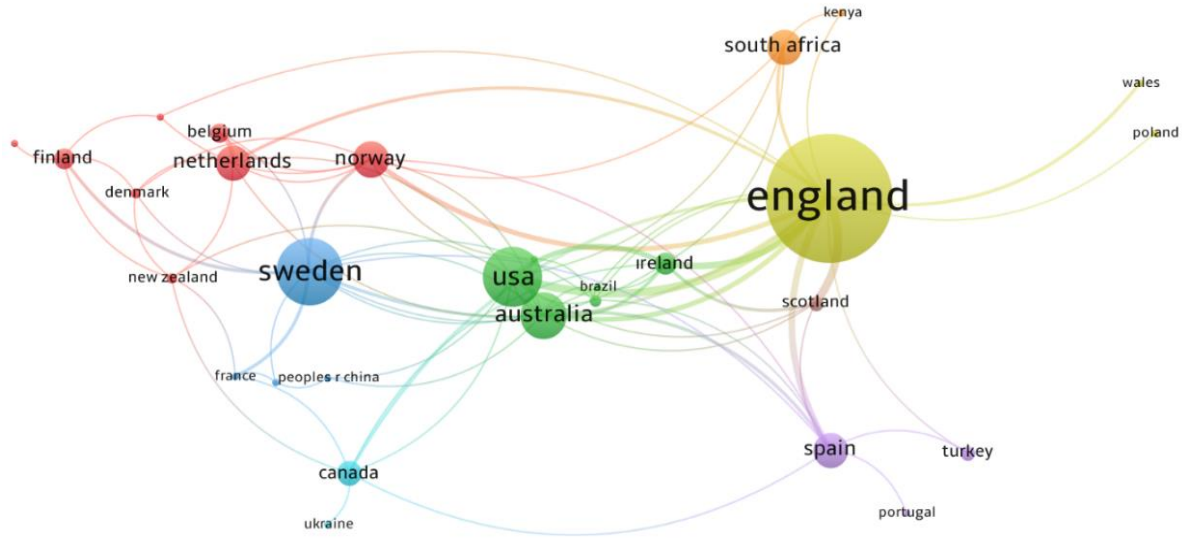
3.5. Makalelerin Coğrafi Dağılımları ve Ülkelerarası İş Birliği

Çalışmada "İncelenen makalelerin coğrafi dağılımı nasıldır?" sorusuna yönelik elde edilen bulgulara göre en fazla makalenin Avrupa kıtasında (f=331) yapıldığı görülmekte ve devamında Kuzey Amerika (f=63), Okyanusya (f=43), Asya (f=30), Afrika (f=29) ve Güney Amerika (f=5) olarak sıralanmaktadır. Demokratik eğitim konusunda en fazla makalenin yayımlandığı ülkeler İngiltere (f=107), İsveç (f=52) ve ABD (f=46)'dir. Makalelerin coğrafi dağılımına ait veriler Şekil 6'da gösterilmiştir.

Asya (30)	Avrupa (331)	Kuzey Amerika (63)	Güney Amerika (5)	Afrika (29)	Okyanusya (43)
☐ Türkiye (10)	☐ İngiltere (107)	☐ İtalya (5)	☐ ABD (46)	☐ Brezilya (3)	☐ Güney Afrika (25)
☐ Çin (4)	☐ İsveç (52)	☐ Avusturya (3)	☐ Kanada (17)	☐ Arjantin (1)	☐ Kenya (2)
☐ Rusya (2)	☐ Hollanda (26)	☐ Kuzey İrlanda (3)	☐ Şili (1)	☐ Demokratik Kongo Cumhuriyeti (1)	☐ Tunus (1)
☐ Ukrayna (2)	☐ Norveç (26)	☐ Polonya (3)		☐ Fiji (1)	☐ Endonezya (1)
☐ Kıbrıs (2)	☐ İspanya (25)	☐ Portekiz (3)			
☐ Gürcistan (1)	☐ İrlanda (15)	☐ Malta (2)			
☐ İsrail (1)	☐ Finlandiya (14)	☐ Slovenya (2)			
☐ Japonya (1)	☐ Belçika (13)	☐ Galler (2)			
☐ Laos (1)	☐ İskoçya (9)	☐ İzlanda (1)			
☐ Kuzey Kore (1)	☐ Almanya (7)	☐ Lüksemburg (1)			
☐ Filistin (1)	☐ Danimarka (6)	☐ İsviçre (1)			
☐ Singapur (1)	☐ Fransa (5)				
☐ Güney Kore (1)					
☐ Tayvan (1)					
☐ Tayland (1)					

Şekil 6: Çalışmaların Coğrafi Dağılımı

Çok yazarlı makalelerin yazarları farklı ülkelere olabilmektedir. Bu nedenle çalışmada ortak yazarlıkların daha çok hangi ülkelere göre olduğu da incelenmiştir. İnceleme yapılırken ülkeler arasında ortak yazarlı olan en az iki çalışma olması kriteri gözetilmiş ve böylece 31 ülkenin bu kriteri sağladığı görülmüştür. Yayımlanan makalelerin ülkelere göre ortak yazarlıkları ve bunlar arasındaki ilişki detaylı olarak Şekil 7’de gösterilmiştir. Buna göre İngiltere, İsveç, ABD ve Avustralya yazar ortaklıklarının en fazla kurulduğu ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 7: Ülkelere Göre Yazar Ortaklıkları

3.6. Makalelerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

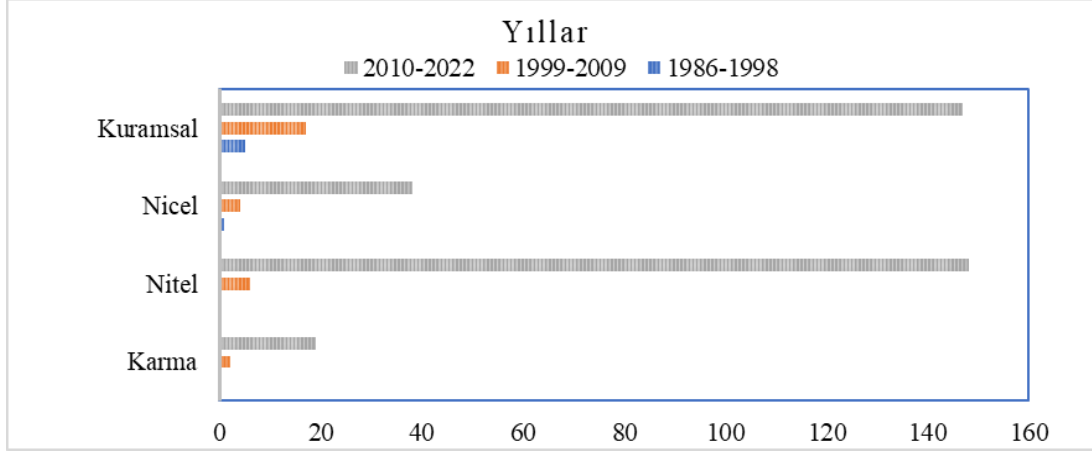
Bu başlık altında “İncelenen makalelerin kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik bulgular incelenmiştir. İncelenen çalışmalar yöntemlerine göre analiz edilirken nitel, nicel ve her ikisinin birlikte kullanıldığı karma yöntem kategorilerine göre incelenmiştir. Bununla birlikte çalışmalarda bir teorinin, felsefi bir yaklaşımın, kavramsal ilişkilerin vb. ele alındığı çalışmalar sayıca oldukça fazla olduğundan bu çalışmalar ayrı bir kategori tanımlanarak kuramsal çalışma altında incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Makalelerin Kullanılan Yöntemlere Göre Dağılımları

Yıllar	Karma	Nitel	Nicel	Kuramsal	Toplam
1986-1998	-	-	1	5	6
1999-2009	2	6	4	17	29
2010-2022	19	148	38	147	352
Toplam	21	154	43	169	387

Tablo 6’da verildiği üzere makaleler yayımlandıkları yıllara göre üç grupta ele alınmış, 1986-1998 yılları arasında yapılan çalışmaların nicel (f=1) ve kuramsal (f=5) çalışmalardan oluştuğu, 1999-2009

yılları arasında tüm araştırma yöntemlerinden makalelerin yayımlandığı ve bunların yöntem türüne göre sayısının karma (f=2), nitel (f=6), nicel (f=4) ve kuramsal (f=17) olduğu görülmektedir. 2010-2022 yılları arasında yapılan çalışmaların tümünde sayısal bir artış yaşanmış ve yöntemlerine göre çalışmalar karma (f=19), nitel (f=148), nicel (f=38) ve kuramsal (f=147) olarak dağılım göstermiştir. Genel olarak çalışmalarda hem yöntemsel açıdan hem de sayısal açıdan artış trendi olduğu söylenebilir.

Şekil 8: Makalelerde Kullanılan Yöntemler

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Web of Science üzerinde demokratik eğitim konusunda 36 yıllık bir süreçte (1986-2022) yayımlanmış çalışmaların incelendiği bu çalışmada, İngilizce dilinde toplam 387 çalışmaya ulaşılmıştır. Öncelikle bilimsel eserlerin literatüre olan katkılarının ortaya konulması açısından o eserin aldığı atıf sayısı, oldukça önemli bir gösterge olarak görülmektedir (Erbaş, 2013; Meho ve Sugimoto, 2009). Bu amaçla çalışmada incelenen eserler arasında demokratik eğitimle ilgili yapılan çalışmalardan en çok atıf yapılan yazar ve çalışmanın Westheimer ve Kahne (2004) tarafından yapılan “*What kind of citizen? The politics of educating for democracy*” başlıklı çalışma olduğu görülmüştür. Bu çalışmada Westheimer ve Kahne (2004) tarafından iki yıllık bir süreç içinde hem demokratik teoriler hem de mevcut çalışmalardan hareketle iyi vatandaş (good citizen) kavramı incelenmiş ve iyi vatandaşa yönelik “personally responsible (kişisel olarak sorumlu)”, “participatory (katılımcı)”, ve “justice oriented (adalet odaklı)” olmak üzere üç farklı yaklaşım ortaya konulmuştur. Çalışmanın kapsamlı olmasının sonraki çalışmalar tarafından da çok sayıda atıf almasına neden olduğu söylenebilir. Elde edilen bu bulgu, Bozkurt, Eryılmaz ve Boyraz (2021) tarafından yurttaşlık eğitimi konusunda yapılan çalışmada elde edilen bulguyla örtüşmektedir. Bu çalışmada da en çok atıf alan, bir diğer ifade ile en etkili eserlerden birinin Westheimer ve Kahne (2004) tarafından yapılan çalışma olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde en çok atıf alan eserlerden Giroux ve McLaren’in (1986) demokratik eğitimin okullarda uygulanma biçimini ele aldıkları çalışmada, bu eğitimin amacına ulaşması için neler yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bovill vd, (2016) öğrenci katılımı, öğretme öğrenme süreçlerinde iş birliği konularında çeşitli üniversitelerin uygulamalarını incelemiş ve bu modelin faydalarını belirtmişlerdir. Bu çalışmalarının ortak özelliklerinin, benzer yöntemlere sahip, demokratik eğitim açısından tarihsel ve felsefi anlatımlı çalışmalar olduğu görülmektedir. Yöntemsel açıdan mevcut çalışma ile benzer olabilecek Sant (2019) ise çalışmasında demokratik eğitimle ilgili literatür taraması yapmış, elde ettiği bulgulardan hareketle farklı ülkelerin siyasi politikalarının demokratik eğitimin türünü etkilediğini ve 8

farklı demokratik eğitim anlayışı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Tüm bu sonuçlardan hareketle demokratik eğitim konusunun oldukça kapsamlı bir konu olduğu ve disiplinler arası yaklaşımla incelenmesinin alanyazın için daha etkili sonuçlar ortaya çıkaracağı söylenebilir.

Bilimsel eserlerin özet bölümlerinde ve anahtar kelimeler kısmında yer verilen kavramlar o makale hakkında ilk izlenimin verildiği bölümler olarak değerlendirilmektedir (Turan ve Dolgun, 2020). Bu nedenle mevcut araştırma kapsamında incelenen makaleler özet bölümleri ve anahtar kavramları açısından da incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, demokratik eğitim konusunda en sık kullanılan anahtar kelimelerin demokratik eğitimin amacıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Demokratik eğitim, öğrenci katılımını, sorumluluk ve görev bilincine sahip iyi yurttaşlar yetiştirmeyi, sosyal adaleti gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (Sant, 2019; Uluğ, 2016; Apple ve Beane, 2011; Biesta, 2007; Westheimer ve Kahne, 2004; Yağcı, 1998; Gutmann, 1993). Bu amaçları yerine getirmek de uygun eğitim politikalarının belirlenmesi, gerekli niteliklere sahip öğretmenlerin yetişmesini gerektirmektedir (Sant, 2019; Gürel, 2016; Biesta, 2011; Brooks ve Holford, 2009; Naval, Print ve Veldhuis, 2002; Gutmann, 2000; Farrel, 1998; Darling-Hammond, 1996). Tüm bunlar bizleri demokratik eğitim konusunda yapılan çalışmaların bu kavramlar etrafında yapıldığı sonucuna götürmektedir. Bu nedenle bu çalışmada demokratik eğitimle ilgili en çok kullanılan kavramlar arasında “citizenship education (vatandaşlık eğitimi)”, “higher education (yüksek öğretim)”, “social justice (sosyal adalet)”, “education policy (eğitim politikası)”, “politics (politika)”, “teacher education (öğretmen eğitimi)” kavramlarının yer aldığı görülmektedir. Demokratik eğitim konulu makalelerin özet bölümlerinde geçen kavramların “eğitim” ve onunla yakından ilişkili kavramlar üzerinden şekillendiği görülmektedir. Bu çalışmalarda yüksek oranda benzer bir şekilde kullanılan kavramların “education (eğitim)”, “university (üniversite)”, “democracy (demokrasi)”, “student (öğrenci)”, “child (çocuk)”, “teacher (öğretmen)”, “school (okul)” kavramlarının olması, beklenen bir durumdur. Ayrıca “community (toplum)” ve “concept (kavram)” sözcüklerinin de incelenen çalışmaların demokrasi kavramıyla ilişkili olmasından kaynaklı sözcükler olduğu düşünülmektedir. Osler ve Starkey (2006) tarafından yapılan çalışmada demokratik yurttaş eğitiminin bu kavramların önemli bir kısmıyla ilişkili anahtar temalar etrafında şekillendiği görülmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde mevcut çalışmada elde edilen bulgular alan yazınla da uyumludur.

Çalışma kapsamında incelenen makalelerin yıllara göre dağılımları dikkate alındığında ilk yayın Henry A. Giroux and Peter McLaren tarafından 1986 yılında yapılmıştır. Bu yıldan sonra konuyla ilgili yapılan yayınların sayısının yıldan yıla artan bir eğilim içinde olduğu söylenebilir. Bu bağlamda en fazla yayın sayısına da 2022 yılında ulaşılmıştır. Karaca ve Akbaba (2021) vatandaşlık eğitimi üzerine yaptıkları bibliyometrik çalışmada 2015 yılından sonra çalışma sayılarında hızlı bir artış olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da 2015 yılından sonra yapılan çalışma sayılarında hızlı bir artışın olduğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle demokratik eğitim, vatandaşlık eğitimi gibi birbirine yakın konulara araştırmacılar tarafından gösterilen ilginin bir artış eğilimi içinde olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte makalelerin genel olarak iki yazarlı veya tek yazarlı olduğu görülmektedir. Makalelerin yayımlandığı dergiler ve yayıncı bilgilerine ilişkin bulgulara göre ise en fazla yayın, Taylor & Francis, Springer Nature, Wiley, Sage, Elsevier gibi dünyaca ünlü yayıncılara ait dergiler tarafından yayımlanmıştır. Bu dergiler arasında en çok yayının yapıldığı ilk üç dergi ise *Studies in Philosophy and Education*, *Environmental Education Research* ve *Journal of Curriculum Studies* adlı dergilerdir. Demokratik eğitimle yakından ilişkili olan sosyal bilgiler eğitimi konusunda Sönmez (2020) tarafından yapılan bir araştırmada konuyla ilgili yapılan çalışmaların geçmişten bugüne artış eğilimi gösterdiği, en fazla yayın yapılan dergiler arasında *Journal of Curriculum Studies* adlı derginin de yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışmada hem en çok yayın yapılan ülkelerin hem de ülkeler arası ortaklı

yazarlıkların kurulduğu ülkelerin İngiltere, İsveç, ABD ve Avustralya gibi görece daha demokratik ülkeler olduğu söylenebilir.

Kuş ve Yakar'ın (2017) Türkiye'de demokratik eğitim konusunda yaptıkları eğilim çalışmasında, yapılan çalışmaların yarısından fazlasının nitel yöntemli çalışmalar olduğu, onu da sırasıyla nicel ve karma yöntemli makalelerin izlediği ortaya konulmuştur. Bu bulguların mevcut çalışmada elde edilen bulguları destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Kuş ve Yakar (2017) çalışmalarında ayrıca demokratik eğitim konusunda yapılan çalışmaların dünden bugüne genel olarak bir artış trendi içinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışma her ne kadar Türkiye örneğinde yapılan sınırlı bir araştırma olsa da elde edilen bulgular bakımından mevcut çalışmayla benzerlikler göstermektedir. Hem Türkiye örneğinde hem de bu çalışmada ortaya konulduğu üzere küresel çapta demokratik eğitim konusunda çalışmaların artıyor olması, pek çok ülkenin demokratikleşme çabalarını göstermekle birlikte bu durumun, küreselleşmeyle oluşan dünya yurttaşlığı anlayışından etkilendiği söylenebilir. Araştırmalarda kullanılan yöntemlerin nitel ve kuramsal yöntemler olması, demokrasi kavramının niteliğinden ve daha detaylı verilere ulaşılması amacıyla (Yıldırım ve Şimşek, 2010) kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntem çalışmalarının sayıca artması bu yöntemin güçlü yönlerinin (Greene vd., 1989) demokratik eğitim konusunda daha etkili sonuçlara ulaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, Sant'in (2019) çalışmasında belirttiği üzere demokrasi ve eğitim arasındaki ilişkinin daha çok tarihsel ve felsefi açıdan kurulmasının, konuyla ilgili yapılan çalışmaların da yöntemlerini etkilediği söylenebilir.

Çalışmada elde edilen tüm bu sonuçlardan hareketle demokrasinin günümüz dünyasında en önemli kavramlardan biri olması demokratik eğitimi de gerekli kılmaktadır. Bu alanda yayımlanan çalışmaların sayısının giderek daha da artıyor olması bu konunun yoğun bir şekilde araştırmacıların ilgi alanında olmakla birlikte bu çalışmalara yönelik ihtiyacı da göstermektedir. Bu araştırmada önceki çalışmalardan daha kapsamlı sonuçlar elde edilmesi bakımından demokratik eğitim konusunda önemli bir boşluğu doldurduğu ve bu konuda araştırma yapacaklara yol gösterici nitelikte olduğu söylenebilir. Bununla birlikte çalışmanın yalnızca Web of Science veri tabanı ve belirli yıllar arasında İngilizce dilinde yazılmış makalelerle sınırlı olması nedeniyle çeşitli sınırlılıklarının olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde sonraki çalışmalarda özellikle farklı veri tabanlarının kullanılması ile demokrasi kavramı, demokratikleşme çabaları ve demokratik eğitim çalışmalarındaki eğilimleri birlikte inceleyen ve İngilizce dışındaki dilleri de kapsayan çalışmaların yapılması önerilmektedir. Araştırma kapsamında ortaya konulduğu üzere konuyla ilgili karma yöntemli çalışma sayısının diğer yöntemli araştırmalara göre daha az olması nedeniyle sonraki çalışmaların karma yöntemli çalışmalar olması, bu alanda yapılan çalışmaların yöntemsel çeşitliliğine de daha fazla katkıda bulunabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Çalışmada araştırmacıların çalışmaya sağladığı katkı oranı eşittir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Destek ve teşekkür beyanı yoktur.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmanın yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Ahmad, P., Asif, J. A., Alam, M. K. ve Slots, J. (2020). A bibliometric analysis of Periodontology 2000. *Periodontology 2000*, 82(1), 286-297. <https://doi.org/10.1111/prd.12328>
- Aktaş, M. (2015). Demokrasi kavramına eleştirel bir bakış. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 87-105. <https://doi.org/10.18506/anemon.92965>
- Alshurman, M. (2015). Democratic education and administration. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 176, 861-869. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.551>
- Andrés, A. (2009). *Measuring academic research: How to undertake a bibliometric study*. Chandos Publishing.
- Apple, M. W. ve Beane, J. A. (2011). *Demokratik okullar: Güçlü eğitimden dersler* (çev. M. Sarı). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Biesta, G. (2007). Education and the democratic person: Towards a political conception of democratic education. *Teachers College Record*, 109(3), 740-769. <https://doi.org/10.1177/016146810710900302>
- Biesta, G. (2011). *Learning democracy in school and society: Education, lifelong learning, and the politics of citizenship*. Sense Publishers.
- Biesta, G. (2019). What kind of society does the school need? Redefining the democratic work of education in impatient times. *Studies in Philosophy and Education*, 38(6), 657-668.
- Bovill, C., Cook-Sather, A., Felten, P., Millard, L. ve Moore-Cherry, N. (2016). Addressing potential challenges in co-creating learning and teaching: Overcoming resistance, navigating institutional norms and ensuring inclusivity in student-staff partnerships. *Higher Education*, 71, 195-208. <https://doi.org/10.1007/s10734-015-9896-4>
- Bozkurt, M., Eryılmaz, O. ve Boyraz, C. (2021). Science mapping research on citizenship education: A bibliometric review. *International Journal on Social and Education Sciences (IJonSES)*, 3(4), 670-695. <https://doi.org/10.46328/ijonsses.148>
- Brookes, R.M. ve Holford, J.A.K. (2009). Citizenship, learning and education: themes and issues, *Citizenship Studies*, 13(2), 85-103. <https://doi.org/10.1080/13621020902749027>
- Ceylan, T. (2006). Siyaset felsefesinin temel problemlerinden biri ve birlikte yaşamın koşulu olan adalet (Platon). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 159-176.
- Chadegani, A. A., Salehi, H., Yunus, M., Farhadi, H., Fooladi, M., Farhadi, M. ve Ebrahim, N. A. (2013). A comparison between two main academic literature collections: web of science and scopus databases. *Asian Social Science*, 9(5), 18-26. <https://doi.org/doi:10.5539/ass.v9n5p18>
- Darling-Hammond, L. (1996). The right to learn and the advancement of teaching: Research, policy, and practice for democratic education. *Educational researcher*, 25(6), 5-17. <https://doi.org/10.2307/1176043>
- Dauids, N. (2018). Democratic citizenship education: An opportunity for the renegotiation of teacher identity in South African schools. *Education as Change*, 22(1), 1-17.
- Deveci, H. ve Selanik Ay, T. (2014). Vatandaşlık eğitimi bakımından sosyal bilgilerin toplumsal gücü. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Eğitim Özel Sayısı*, 97-109.
- Dewey, J. (2020). *Demokrasi ve eğitim*, (çev. Karaman, M.). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Dinç, E. ve Üztemur, S. S. (2016). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin demokratik değer algılarının karikatürler aracılığıyla incelenmesi. *Elementary Education Online*, 15(3), 974-988. <https://doi.org/10.17051/ieo.2016.79948>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Ellegaard, O. (2018). The application of bibliometric analysis: disciplinary and user aspects. *Scientometrics* 116(1), 181-202. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2765-z>
- Erbaş, D. (2013). Bilimsel Dizinler ve Önemi. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 11, 45-46.
- Ertürk, S. (2013) *Eğitimde program geliştirme*, Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.

- Farrell, J. P. (1998). Democracy and education: Who gets to speak and who is listened to?, *Curriculum Inquiry*, 28(1), 1-7. <https://doi.org/10.1111/0362-6784.00072>
- Freire, P. (2022). *Ezilenlerin pedagojisi*, (çev. Hattatoğlu, D.& Özbek, E.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giroux, H. A. (2014). When schools become dead zones of the imagination: A critical pedagogy manifesto. *Policy Futures in Education*, 12(4), 491–499. <https://doi.org/10.2304/pfie.2014.12.4.491>
- Giroux, H. ve McLaren, P. (1986). Teacher education and the politics of engagement: The case for democratic schooling. *Harvard Educational Review*, 56(3), 213-239. <https://doi.org/10.17763/haer.56.3.trr1473235232320>
- Greene, J. C., Caracelli, V. J. ve Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255–274. <https://doi.org/10.2307/1163620>
- Gutmann, A. (1993). Democracy & democratic education. *Studies in Philosophy and Education* 12(1), 1-9. <https://doi.org/10.1080/09500693.2017.1420266>
- Gutmann, A. (2000). *Democratic education*. Princeton University Press.
- Gürel, D. (2016). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilkökul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersine yönelik görüşlerinin karşılıklı olarak incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 641-660. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59425/853520>
- Güven, M., Çam, B. ve Sever, D. (2013). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri uygulamalarının ve kazanımlarının değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 1-23.
- Hallinger, P. ve Kovačević, J. (2019). A bibliometric review of research on educational administration: Science mapping the literature, 1960 to 2018. *Review of Educational Research*, 89(3), 335-369, <https://doi.org/10.3102/0034654319830380>
- Heater, D., (2007). *Yurttaşlığın kısa tarihi*. (Çev. Meral Delikara Üst). Ankara: İmge Kitabevi.
- Karabulut, B. (2015). Bilgi toplumu çağında dijital yerliler, göçmenler ve melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 11-23.
- Karaca, A. ve Akbaba, B. (2021). Vatandaşlık eğitimine yönelik bibliyometrik araştırma: 1980-2020 yılları arasında yapılan çalışmaların analizi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 788-804. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.64908-904375>
- Karasar, N. (1985) "Demokrasi eğitimi: Bugünden yarına ortaöğretimimiz." *Ankara: TED Bilim*, 8.
- Kışlalı, A., T. (1984). Eski Yunan'da demokrasi ve demokratik düşünce. *Amme İdaresi Dergisi*, 17(1), 63-77.
- Korkmaz, E. ve Erden, M. (2013). Demokratik bir eğitim ortamında eğitim programının özellikleri. *Education Sciences*, 8(2), 209-224.
- Kuçuradi, İ. (1998). Yirmibirinci yüzyılın eşliğinde demokrasi kavramı ve sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 15, 21-27.
- Kuş, Z. ve Yakar, H. (2017). Türkiye'de demokrasi eğitimi alanında yapılan araştırmalarda eğilim: bir içerik analizi çalışması. *Anadolu Journal of Educational Sciences International (AJESI)*, 7(3), 486-513.
- Meho, L. I. ve Sugimoto, C. R. (2009). Assessing the scholarly impact of information studies: A tale of two citation databases—Scopus and Web of Science. *Journal of the American Society for information science and technology*, 60(12), 2499-2508. <https://doi.org/10.1002/asi.21165>
- Morlino, L. (2004). What is a 'good' democracy?. *Democratization*, 11(5), 10-32. <https://doi.org/10.1080/13510340412331304589>
- Naval, C., Print, M. ve Veldhuis, R. (2002). Education for democratic citizenship in the New Europe: Context and reform. *European Journal of Education*, 37(2), 107-128. <https://www.jstor.org/stable/1503793>
- Ober, J. (2008). What the Ancient Greeks Can Tell Us About Democracy. *Annual Review of Political Science*, 11(1), 67–91. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.11.112006.143750>
- Osler, A. ve Starkey, H. (2006). Education for democratic citizenship: A review of research, policy and practice 1995–2005. *Research Papers in Education*, 21(4), 433-466. <https://doi.org/10.1080/02671520600942438>

- Sant, E. (2019). Democratic education: A theoretical review (2006–2017). *Review of Educational Research*, 89(5), 655–696. <https://doi.org/10.3102/0034654319862493>
- Schmitter, P. C. ve Karl, T. L. (1991). What democracy is... and is not. *Journal of democracy*, 2(3), 75-88.
- Sönmez, Ö. F. (2020). Bibliometric analysis of educational research articles published in the field of social study education based on web of science database. *Participatory Educational Research*, 7(2), 216-229. <https://doi.org/10.17275/per.20.30.7.2>
- Starkey, H. (2005). Democratic education and learning. *British Journal of Sociology of Education*, 26(2), 299-308. <https://doi.org/10.1080/0142569052000329200>
- Şeref, İ. ve Karagöz, B. (2019). Türkçe eğitimi akademik alanına ilişkin bir değerlendirme: Web of Science veri tabanına dayalı bibliyometrik inceleme. *Journal of Language Education and Research*, 5(2), 213-231. <https://doi.org/10.31464/jlere.578224>
- Taylor, S. (2004). Researching educational policy and change in ‘new times’: Using critical discourse analysis. *Journal of Education Policy*, 19(4), 433-451. <https://doi.org/10.1080/0268093042000227483>
- Topakkaya, A. ve Şahin, B. Ö. (2015). Sakıncalı rejim demokrasi: Platon-Aristoteles örneği. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (20), 191-210.
- Turan, A. ve Dolgun, G. (2021). Bilimsel araştırma makalelerinde başlık, özet, anahtar kelimeler ve yazar bilgilerinin yazılımı. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(1), 77-82.
- Türe, H. ve Ersoy, A. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hoşgörü algısı. *Journal of Social Studies Education Research*, 5(2), 31-56.
- Uluğ, F. (2016). Eğitim ve demokrasi. *Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (5), 49-56.
- Van Eck, N. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *scientometrics*, 84(2), 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Waghid, Y. (2008). Democratic citizenship, Education and friendship revisited: in defence of democratic justice. *Stud Philos Educ* 27, 197–206 (2008). <https://doi.org/10.1007/s11217-007-9090-y>
- Westheimer, J. ve Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American educational research journal*, 41(2), 237-269. <https://doi.org/10.3102/00028312041002237>
- Yağcı, E. (1998). Demokrasi ve eğitim. *Eğitim ve Bilim*, 22(107), 15-22.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. P. ve Günel, E. (2022). Sosyal bilgilerde kültüre duyarlı eğitim uygulamaları: Mülteci öğrencilerle etkileşim. *Eğitim ve Bilim*, 47(212), 121-159. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.11338>

EXTENDED ABSTRACT

Education is a process that integrates individuals to society and aims to raise them as active citizens. In this respect, schools should be democratic environments. People should experience democracy in all facets of their lives in a democracy-governed nation. If there is an obstacle preventing the development of society, this indicates that some citizens have been raised without the consciousness of democracy. Democracy can function effectively and successfully in a country by educating citizens about this subject (Dewey, 2020). The better democracy is implemented in a country, the greater the share of democratic education in that country. Gutmann (1993) emphasized that the strength of a democratic government depends on democratic education.

Considering the studies on democratic education in the literature, Kus and Yakar (2017) analyzed studies conducted on democracy education between 2007 and 2017 in Turkey and determined the general trends of the studies. Sant (2019) conducted an analysis of 377 articles published between 2006 and 2017 to determine how democratic education is conceptualized in the literature. Democratic education has always remained an important topic. There are numerous studies on this subject in the literature. The literature contains many studies conducted on this subject. In addition to the researchers working on education, researchers conducting research in other fields were also interested in democratic education. The fact that there is a wide range of researchers interested in democratic education has led to an increase in the number of studies on this subject. Presenting a general framework regarding the studies on this subject is very important for researchers. Accordingly, this study conducted a bibliometric analysis of the studies on democratic education. For this purpose, answers were sought to the following questions:

8. What are the most cited studies on democratic education?
9. What are the keywords most frequently used in the studies examined within the scope of the study?
10. What are the concepts most frequently used in the abstracts of the articles examined within the scope of the study?
11. When and by which journals and publishers were the examined articles published?
12. What is the geographical distribution of the studies examined?
13. What is the distribution of the studies examined according to their research methods?

This study aimed to reveal the global trends on democratic education over 36 years and used the systematic literature review and bibliometric analysis methods. In the study, various criteria were used for the selection of the relevant studies. First, "democratic education" was entered in the search bar in the Web of Science (WoS) Core Collection database on March 14, 2023, and the search was performed by selecting the following criteria: Language: English, Document Types: Article, Timespan: 1986-2022, Indexes: Social Sciences Citation Index (SSCI), Open Access: All Open Access. The search concluded with 387 studies with the SSCI index published in English between 1986 and 2022 that contained the keyword "democratic education". Data obtained from the WoS database were analyzed using the VOSviewer software version 1.6.18.

Among the studies on democratic education, the most cited author and study was Westheimer & Kahne (2004), followed by Giroux & McLaren (1986), and Bavill et al. (2016). It was observed that the common characteristics of these studies were the similar methods used and the historical and philosophical studies regarding democratic education.

The first group contained the "democracy, citizenship, politics, education, and education policy" concepts, the second group contained the "citizenship education and democratic education" the third group contained the "higher education, teacher education, physical education, and social justice" concepts. It can be argued that the concept of "democracy" was closely associated with and used together with the concepts of "education" and "citizenship" among these concepts. It can also be stated that the 11 different concepts in the three groups were associated with each other. It was observed that the concepts in the abstracts of the studies on democratic education were shaped based on "education" and the concepts closely associated with it. It was an expected result that the concepts used similarly in these studies were "education, university, democracy, student, child, teacher, and school".

Looking at the distribution of the studies examined in the study by years, the first publication was made by Henry A. Giroux and Peter McLaren in 1986. It can be suggested that there was a growing trend in the number of publications on the subject after that year. In this respect, the highest number of publications was reached in 2022. Furthermore, the studies were observed to have two authors or a single author in general. With respect to the findings on the journals in which the studies were published and the publisher information, the highest number of studies were published by the journals of world-renowned publishers such as Taylor & Francis, Springer Nature, Wiley, Sage, and Elsevier. It was observed that the studies examined within the scope of this study mostly used mixed, qualitative, quantitative, and theoretical methods. In general, it can be argued that there is a growing trend in studies in terms of methodology and number. Besides, it can be argued that the countries with the highest number of publications and where co-authorships were established are relatively more democratic countries, such as England, Sweden, the USA, and Australia.

In light of all the results obtained in the study, the fact that democracy is one of the most essential concepts in the current world necessitates democratic education. The growing number of studies published in this field indicates that it is an area of interest for researchers, and there is a need for these studies. From this point of view, it can be recommended to conduct future studies that examine the concept of democracy, democratization efforts, and trends in democratic education studies together. Conducting future studies with mixed methods may further contribute to the methodological diversity of the studies in this field.